

Vybraná problematika právní odpovědnost ve zdravotnictví

JUDr. Daniela Bruthansová

Vztah pacient -zdravotník

V souvislosti s právní odpovědností

Práva pacienta

§ 28 a násl. ZZS

- Zdravotní služby lze pacientovi poskytnout pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem, nestanoví-li tento zákon jinak.
- Pacient má právo na poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni a znát jméno a příjmení lékaře a dalších osob, odmítnout přítomnost osob, které nejsou na poskytování zdravotních služeb přímo zúčastněny, a osob připravujících se na výkon povolání zdravotnického pracovníka
- Pacient má při poskytování zdravotních služeb dále právo na úctu, důstojné zacházení, respektování soukromí, zvolit si poskytovatele služeb, vyžádat si konzultační služby (ne neodkladná péče), seznámen s vnitřním řádem zařízení, **být předem informován o ceně poskytovaných zdravotních služeb nehrazených nebo částečně hrazených z veřejného zdravotního pojištění** a o způsobu jejich úhrady, pokud to jeho zdravotní stav umožňuje,

- Přijímat návštěvy (včetně duchovních a duchovní podpory) ve zdravotnickém zařízení lůžkové nebo jednodenní péče, a to s ohledem na svůj zdravotní stav a v souladu s vnitřním řádem a způsobem, který neporušuje práva ostatních pacientů.
- Dále má právo na přítomnost osoby blízké nebo osoby určené pacientem.
- Osoba se smyslovým postižením má právo na tlumočníka a pokud má asistenčního psa, i na jeho přítomnost (záleží na povaze výkonu a léčby)
- V případě cizince, se kterým se nelze domluvit a je mu poskytována neodkladná péče, je to třeba zaznamenat do dokumentace. V případě tlumočníka zapsat jeho osobní údaje do dokumentace, dát pacientovi souhlas s hospitalizací a léčbou podepsat v češtině a do dokumentace zapsat, že mu bylo tlumočeno a z pacientovy reakce lze se domnívat, že pochopil.
- Nezletilý má právo na přítomnost zákonného zástupce (ev. pěstouna)
- Pacient s omezenou svéprávností má právo na nepřetržitou přítomnost opatrovníka, popřípadě osoby určené opatrovníkem,
- Pacient s omezenou svéprávností nebo který je nezletilý, může požadovat, aby při poskytování zdravotních služeb nebyla přítomna některá z výše uvedených osob, uvádí-li, že jde o osobu, která ho týrá nebo jinak zneužívá či zanedbává

Práva pacienta nemůže uplatnit pacient, kterému je poskytována záchytná služba nebo který je povinen se podrobit odbornému lékařskému vyšetření podle zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Tento pacient rovněž nemůže odmítnout přítomnost příslušníka Policie České republiky, příslušníka Vojenské policie, strážníka obecní policie nebo příslušníka Vězeňské služby České republiky který na žádost poskytovatele poskytuje součinnost při poskytování záchytné služby nebo při vyšetření.

Možnost volby poskytovatele a zdravotnického zařízení se nevztahuje na:

- zdravotnickou záchrannou službu,
- záchytnou službu,
- nařízenou izolaci, karanténu nebo ochranné léčení,
- Pracovně lékařské služby,
- osoby, jejichž zdravotní stav je posuzován pro účely poskytování služeb v oblasti zaměstnanosti a pro účely sociálního zabezpečení
- osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, v zařízení pro zajištění cizinců nebo v přijímacím středisku,
- Vojáky v činné službě nebo v aktivní záloze,
- případy, kdy jiný právní předpis stanoví posuzujícího poskytovatele, nebo jde-li o určení poskytovatele osobou k tomu oprávněnou na základě jiného právního předpisu,

Poskytování zdravotních služeb

Na základě svobodného a informovaného souhlasu pacienta, tj. **srozumitelným způsobem v dostatečném rozsahu informovat pacienta o jeho zdravotním stavu a o navrženém individuálním léčebném postupu a všech jeho změnách. Pacient má právo klást doplňující otázky**

- Pacient se může vzdát podání informace o svém zdravotním stavu, popřípadě může určit, které osobě má být podána, či naopak nemá být podána. Záznam o vzdání se podání informace o zdravotním stavu a určení osoby, které má být informace o zdravotním stavu podána, je součástí zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi; záznam podepíše pacient a zdravotnický pracovník.
- K vzdání se podání informace o zdravotním stavu se nepřihlíží, jde-li o informaci, že pacient trpí infekční nemocí nebo jinou nemocí, v souvislosti s níž může ohrozit zdraví nebo život jiných osob.
- Souhlas se pokládá za informovaný také v případě, že se pacient podání informace vzdal.
- Souhlas s hospitalizací musí být vždy v písemné formě. Na vyžádání je pacientovi poskytnuta kopie písemné formy souhlasu.

Nesouhlas pacienta s poskytnutím zdravotních služeb či odvolání předchozího souhlasu

- Pacient může svůj souhlas s poskytnutím zdravotních služeb odvolat. Odvolání souhlasu není účinné, pokud již bylo započato provádění zdravotního výkonu, jehož přerušování může způsobit vážné poškození zdraví nebo ohrožení života pacienta.
- Pacientovi je opakovaně podána informace o jeho zdravotním stavu v rozsahu a způsobem, ze kterého je zřejmé, že neposkytnutí zdravotních služeb může vážně poškodit jeho zdraví nebo ohrozit život. Jestliže pacient i nadále odmítá vyslovit souhlas, učiní o tom **písemné prohlášení (revers)**.

Náležitosti souhlasu, nesouhlasu popř. odvolání dříve vysloveného souhlasu

- Písemnou formou
- Je vždy součástí zdravotnické dokumentace
- Podepisuje pacient a zdravotnický pracovník
- V případě, že pacient odmítne podepsat, zdravotnický pracovník tuto skutečnost do záznamu doplní; záznam podepíše zdravotnický pracovník a svědek.
- Jestliže zdravotní stav pacienta nedovoluje takovéto vyjádření, zdravotnický pracovník zaznamená nepochybný projev vůle pacienta do zdravotnické dokumentace o něm vedené, uvede způsob, jakým pacient svou vůli projevil, a zdravotní důvody bránící pacientovi ve vyjádření požadovaným způsobem; záznam podepíše zdravotnický pracovník a svědek.

Pacientovi lze bez jeho souhlasu poskytnout pouze neodkladnou péči, a to v případě

a) kdy zdravotní stav neumožňuje pacientovi tento souhlas vyslovit; tím není dotčeno dříve vyslovené přání podle § 36, nebo

b) léčby vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vší pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta.

Jestliže pacient nemůže s ohledem na svůj zdravotní stav vyslovit souhlas s poskytováním zdravotních služeb, a nejde-li o zdravotní služby, které lze poskytnout bez souhlasu, vyžaduje se souhlas osoby určené pacientem podle § 33 odst. 1, není-li takové osoby nebo není-li dosažitelná, manžela nebo registrovaného partnera, není-li takové osoby nebo není-li dosažitelná, vyžaduje se souhlas rodiče, není-li takové osoby nebo není-li dosažitelná, vyžaduje se souhlas jiné svéprávné osoby blízké, pokud je známa.

V případě nezletilého pacienta je třeba zjistit jeho názor na poskytnutí zamýšlených zdravotních služeb, jestliže je to přiměřené rozumové a volní vyspělosti jeho věku. Tento názor musí být zohledněn jako faktor, jehož závažnost narůstá úměrně s věkem a stupněm rozumové a volní vyspělosti nezletilého pacienta.

Hospitalizace bez souhlasu pacienta

V případě, že:

- 1. bylo pravomocným rozhodnutím soudu uloženo ochranné léčení formou lůžkové péče,
- 2. je nařízena izolace, karanténa nebo léčení podle zákona o ochraně veřejného zdraví,
- 3. je podle trestního řádu nebo zákona o zvláštních řízeních soudních nařízeno vyšetření zdravotního stavu,
- b) ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak, nebo
- c) jeho zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče a zároveň neumožňuje, aby vyslovil souhlas.

Omezovací prostředky

Omezovací prostředky lze použít

- **a)** pouze tehdy, je-li účelem jejich použití odvrácení bezprostředního ohrožení života, zdraví nebo bezpečnosti pacienta nebo jiných osob,
- **b)** pouze po dobu, po kterou trvají důvody jejich použití a
- **c)** poté, co byl neúspěšně použit mírnější postup, než je použití omezovacích prostředků, s výjimkou případu, kdy použití mírnějšího postupu by zjevně nevedlo k dosažení účelu, přičemž musí být zvolen nejméně omezující prostředek odpovídající účelu jeho použití

K omezení volného pohybu pacienta při poskytování zdravotních služeb lze použít:

- a)** úchop pacienta zdravotnickými pracovníky nebo jinými osobami k tomu určenými poskytovatelem,
- b)** omezení pacienta v pohybu ochrannými pásy nebo kurty,
- c)** umístění pacienta v síťovém lůžku; to neplatí v případě poskytování záchytné služby,
- d)** umístění pacienta v místnosti určené k bezpečnému pohybu,
- e)** ochranný kabátek nebo vestu zamezující pohybu horních končetin pacienta,
- f)** psychofarmaka, popřípadě jiné léčivé přípravky podávané parenterálně, které jsou vhodné k omezení volného pohybu pacienta při poskytování zdravotních služeb, pokud se nejedná o léčbu na žádost pacienta nebo soustavnou léčbu psychiatrické poruchy, nebo
- g)** kombinaci výše uvedených prostředků

Poskytovatel je povinen zajistit, aby

- a) pacient, u kterého je omezovací prostředek použit, byl s ohledem na jeho zdravotní stav srozumitelně informován o důvodech použití omezovacího prostředku,
- b) zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta byl o použití omezovacích prostředků bez zbytečného odkladu informován; sdělení se zaznamená do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi, záznam podepíše zdravotnický pracovník a zákonný zástupce nebo opatrovník,
- c) pacient po dobu použití omezovacího prostředku byl pod dohledem zdravotnických pracovníků; dohled musí odpovídat závažnosti zdravotního stavu pacienta a zároveň musí být přijata taková opatření, která zabrání poškození zdraví pacienta,**
- d) použití omezovacího prostředku indikoval vždy lékař; ve výjimečných případech, vyžadujících neodkladné řešení, může i jiný zdravotnický pracovník nelékařského povolání, který je přítomen; lékař musí být o takovém použití omezovacího prostředku neprodleně informován a musí potvrdit odůvodněnost omezení,**
- e) každé použití omezovacího prostředku, včetně důvodu jeho použití, bylo zaznamenáno do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi.**

Poskytovatel je povinen vést centrální evidenci použití omezovacích prostředků, která obsahuje souhrnné údaje o počtech případů použití omezovacích prostředků za kalendářní rok, a to pro každý omezovací prostředek zvlášť; identifikační údaje pacientů, u kterých byly omezovací prostředky použity, se v centrální evidenci neuvádějí. Použití omezovacího prostředku se zaznamená do centrální evidence nejpozději do 60 dnů ode dne jeho použití.

Oznamovací povinnost zdravotnického zařízení

- (1) Poskytovatel oznámí soudu do 24 hodin
- a) hospitalizaci pacienta bez udělení jeho souhlasu; obdobně se postupuje, jestliže pacient, zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta souhlas odvolal a nadále existují důvody pro hospitalizaci bez souhlasu,
- b) dodatečné omezení pacienta, který byl hospitalizován na základě souhlasu, ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem až v průběhu léčení.
- (2) Hospitalizace a dodatečné omezení pacienta se soudu neoznamuje, jestliže byl souhlas ve lhůtě do 24 hodin prokazatelným způsobem dodatečně vysloven.

Informace o nepříznivé diagnóze nebo prognóze zdravotního stavu

- může být v nezbytně nutném rozsahu a po dobu nezbytně nutnou zadržena, lze-li důvodně předpokládat, že by její podání mohlo pacientovi způsobit závažnou újmu na zdraví.
- Informaci nelze zadržet v případě, kdy
- a) informace o určité nemoci nebo predispozici k ní je jediným způsobem, jak pacientovi umožnit podniknout preventivní opatření nebo podstoupit včasnou léčbu,
- b) zdravotní stav pacienta představuje riziko pro jeho okolí,
- c) pacient žádá výslovně o přesnou a pravdivou informaci, aby si mohl zajistit osobní záležitosti.

Dříve vyslovené přání („living will“) § 36 ZZS

- umožňuje člověku předem vyjádřit svou vůli pro případ, že by se v budoucnu dostal do zdravotního stavu, ve kterém by nemohl vyjádřit svůj souhlas nebo naopak nesouhlas s poskytnutím zdravotních služeb
- Pacient přinese s sebou do zdravotnického zařízení dokument s úředně ověřeným podpisem
- Pacient může učinit dříve vyslovené přání též **při přijetí do péče poskytovatelem nebo kdykoliv v průběhu hospitalizace**. Takto vyslovené přání se zaznamená do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi a je opatřeno podpisem pacienta, příslušného zdravotnického pracovníka a svědka. V tomto případě se již nevyžaduje úřední ověření podpisu pacienta
- **Není stanovena doba platnosti**
- **Dříve vyslovené přání nelze uplatnit, jde-li o nezletilé pacienty nebo pacienty s omezenou svéprávností.**

Možnost nerespektování dříve vyslovených přání

Zákon o zdravotních službách pamatuje i na případy, kdy **lékař dříve vyslovená přání nesmí respektovat.**

- dříve vyslovené přání nabádá k aktivnímu způsobení smrti,
- splnění dříve vyslovené přání může ohrozit jiné osoby,
- poskytovatel zdravotní služby neměl v době zahájení zákroku dříve vyslovené přání k dispozici a přerušení zákroku by vedlo k aktivnímu způsobení smrti,

Lékař dříve vyslovené přání nemusí respektovat,

- pokud by od doby, kdy bylo dříve vyslovené přání učiněno, došlo v poskytování příslušných zdravotních služeb k takovému vývoji, že by bylo možno důvodně předpokládat, že by pacient vyslovil souhlas s jejich poskytnutím.

天后宮

忠我同人

祀九天

順四海建廟

THE TAIWAN TEMPLE

Definice právní odpovědnosti

Právní odpovědnost se řadí k nejstarším právním institutům, kterými společnost reaguje na protiprávní chování subjektů. Jejím výsledkem by mělo být odstranění důsledků, které takovéto jednání s sebou přináší.

Právní odpovědnost znamená toliko nutnost nést sankční následky svého jednání (výjimečně též cizího, je-li přičitatelné)

Koncipování právní odpovědnosti

Právní předpisy koncipují právní odpovědnost dvěma způsoby:

- a) subjektivní odpovědnost (odpovědnostní vztah vzniká zaviněním jednotlivého subjektu),
- b) objektivní odpovědnost (odpovědnostní vztah vzniká bez ohledu na zavinění odpovědného subjektu).

Pro vznik právní odpovědnosti jsou nezbytné následující právní předpoklady:

- a) protiprávní úkon,
- b) vznik újmy (následek protiprávního jednání),
- c) příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem újmy,

v případě subjektivní odpovědnosti patří mezi základní předpoklady vzniku odpovědnosti ještě

- d) zavinění (formou úmyslu nebo nedbalosti).

Odpovědnost za škodu podle vybraných právních ustanovení českého právního řádu

- Mezi zdravotnickým zařízením a poškozeným klientem - *občanskoprávní odpovědnost*
- mezi zařízením (zaměstnavatelem) a subjektem/ty, který škodu způsobil (zaměstnancem) - *pracovněprávní odpovědnost*
- mezi státem a fyzickou osobou (zaměstnancem, který škodu způsobil)-*trestněprávní odpovědnost*

Občanskoprávní odpovědnost

- Hradí zdravotnické zařízení, které škodu způsobilo (Náhrada škody přímo dotyčným zdravotnickým pracovníkem, pouze v případě **excesu**).
- Proto stanovena povinnost mít uzavřené odpovědnostní pojištění s některou komerční pojišťovnou
- Uplatňovat nárok na náhradu škody může poškozený (pacient) či osoby jemu blízké. V případě úmrtí pacienta mohou žalovat osoby blízké, které úmrtí pociťují jako osobní újmu, či osobní neštěstí
- **V případě, že došlo k odsouzení zdravotníka za trestný čin, soud v občanskoprávním řízení je vázán rozsudkem a právo na náhradu škody a nemajetkové újmy je jasně dáno**

Podmínky odpovědnosti za škodu a nemajetkovou újmu

- Osoba, která se domáhá náhrady škody musí prokázat: porušení právní odpovědnosti, újmu na zdraví nebo úmrtí pacienta a příčinnou souvislost mezi výše uvedenými a zavinění.

V případě občanskoprávní žaloby nemá žalobce důkazní břemeno prokázat zavinění. Žalovaná strana může prokazovat, že poškození zdraví nebo úmrtí nezavinila.

Zadostiučinění (nemajetková újma)

- Je poskytováno v penězích (§2951 OZ). Při určování způsobu a výše musí být brán zřetel i na další okolnosti (např. uvedení ve veřejnou známost masmedii), pak lze jeho výši úměrně zvýšit (§ 2957 OZ)
- Náhradu mohou požadovat i osoby, které újmu důvodně pociťují jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit (§ 2971 OZ)

Náhrady při ublížení na zdraví a při usmrcení

§ 2958 OZ

- Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

§ 2959 OZ

- Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

Další možné náhrady škody

- Doplatek do výše rozdílu mezi nemocenským průměrným výdělkem,
- Doplatek rozdílu mezi výdělkem před poškozením zdraví a současným (s připočítáním případného invalidního důchodu), a to do 65 let věku
- Ušlý zisk,
- Zvýšené náklady související se zdravotním stavem (dojíždění do zdravotnického zařízení, léky, lázně)

Náhrada škody na odložených věcech

- Kdo provozuje služby spojené zpravidla s odkládáním oděvů a osobních věcí, má mít k tomu určené místo. V případě ztráty pak odpovídá za vzniklou škodu.
- V případě, že čekárna je vybavena věšákem a nápisem „Za odložené věci se neručí“, bude provozovatel hradit případnou náhradu škody

Promlčení odpovědnosti za újmu na zdraví

- 3 letá promlčecí doba
- Začíná běžet až ode dne, kdy poškozený zjistil, že utrpěl újmu na zdraví a kdo ji způsobil
- V případě, že se onemocnění projeví až po určité době a dovédit čím a kým bylo způsobeno, se tato doba do promlčecí doby nezapočítává

§ 2960 OZ

Náklady spojené s péčí o zdraví

Škůdce hradí též účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, s péčí o jeho osobu nebo jeho domácnost tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu.

§ 2961 OZ

Náklady pohřbu

Škůdce nahradí tomu, kdo je vynaložil, přiměřené náklady spojené s pohřbem v rozsahu, v jakém nebyly uhrazeny veřejnou dávkou podle jiného právního předpisu. Přitom se přihlédne k zvyklostem i k okolnostem jednotlivého případu.

Od 1.1. 2014 již ve zdravotnictví neexistuje absolutní právní odpovědnost

Za škodu způsobenou věcí – přístrojem, nástrojem, nebo lékem, odpovídá poskytovatel zdravotních služeb pouze v případě, že:

- porušil svou právní povinnost tím, že použil věc chybně – non lege artis, ať již neindikovaně, nebo nesprávným způsobem, a tím způsobil újmu na zdraví;
 - zanedbal náležitý dohled nebo ošetřováním příslušné věci, kterou měl v péči a díky tomuto zanedbání došlo k újmě na zdraví pacienta;
 - výrobek, který použil, byl vadný
- ať již šlo o přístroj, nástroj, nebo léčivý přípravek. V takovém případě za škodu způsobenou pacientovi poskytovatel zdravotní služby odpovídá, ale má pak možnost uplatnit následně nárok na náhradu škody vůči výrobcí.

Samovolné způsobení škody

- nový občanský zákoník stanoví, že způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad ní měl mít dohled, nelze-li takovou osobu jinak určit, platí že škodu hradí vlastník věci. Kdo však prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě.
- **pokud nebylo prokázáno, že byl zanedbán náležitý dohled a náležitá péče o příslušnou věc – přístroj, nástroj nebo lék, tedy že poskytovatel zdravotní služby „nezanedbal náležitý dohled nad věcí“ nebude za škodu odpovídat.**

Pracovněprávní odpovědnost

§ 250 zákoníku práce stanoví obecnou odpovědnost zaměstnance za škodu

- (1) Zaměstnanec je povinen nahradit zaměstnavateli škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.
- (2) Byla-li škoda způsobena také porušením povinností ze strany zaměstnavatele, povinnost zaměstnance nahradit škodu se poměrně omezí.
- (3) **Zaměstnavatel je povinen prokázat zavinění zaměstnance**, s výjimkou případů uvedených v §§ 252 a 255 (dohoda o hmotné odpovědnosti a ztráta svěřených hodnot).

§257 ZP stanoví způsob náhrady škody

(1) Zaměstnanec, který má povinnost nahradit škodu podle § 250, je povinen nahradit zaměstnavateli skutečnou škodu, a to v penězích, jestliže neodčiní škodu uvedením v předešlý stav.

(2) Výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně, v opilosti, nebo po zneužití jiných návykových látek.

(3) Jde-li o škodu způsobenou úmyslně, může zaměstnavatel požadovat, kromě částky uvedené v odstavci 2, i náhradu ušlého zisku.

(4) Způsobil-li škodu také zaměstnavatel, je zaměstnanec povinen nahradit jen poměrnou část škody podle míry svého zavinění.

(5) Je-li k náhradě škody společně zavázáno více zaměstnanců, je povinen každý z nich nahradit poměrnou část škody podle míry svého zavinění.

Trestněprávní odpovědnost

- Vzniká mezi státem a fyzickou osobou (zaměstnancem), která škodu způsobila
- Stejné právní předpoklady jako u občanskoprávní odpovědnosti, ale důkazní břemeno prokázat zavinění je na straně žalobce
- Trestní oznámení může podat kdokoliv (není to spojeno s žádnou poplatkovou povinností)
- Policie je povinna prověřit, zda došlo k trestnému činu
- Povinnost orgánů činných v trestním stíhání zahájit trestní řízení v případě, že trestným činem zdravotníka došlo z nedbalosti k ublížení na zdraví nebo smrti pacienta.

Alternativním trestem k nepodmíněnému trestu odnětí svobody je **trest zákazu činnosti**. Má zabránit pachateli v následném konání trestných činů. Pachateli následně znemožňuje vykonávat určité zaměstnání, povolání, funkce nebo činnosti, k němuž je potřeba speciálního oprávnění nebo povolení

§ 73 TZ

(1) Soud může uložit trest zákazu činnosti na **jeden rok až deset let**, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností.

(2) Trest zákazu činnosti **jako trest samostatný** může soud uložit pouze v případě, **že trestní zákon uložení tohoto trestu za spáchaný trestný čin dovoluje a jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.**

Nejčastější trestné činy

§ 143 TZ Usmrcení z nedbalosti

- (1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody na **jeden rok až šest let** bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v předchozím odstavci proto, že **porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.**
- (3) Odnětím svobody na **dvě léta až osm let** bude pachatel potrestán, spáchá-li čin proto, že **hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony.**
- (4) Odnětím svobody na **tři léta až deset let** bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v předchozím odstavci **smrt nejméně dvou osob.**

§ 147 TZ Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán **odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti**.

(2) Odnětím svobody na **šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem** bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že **porušil důležitou povinnost** vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

(3) Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví **nejméně dvou osob** proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody na **dvě léta až osm let**.

§ 148 TZ Ublížení na zdraví z nedbalosti

- Kdo jinému z nedbalosti **ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.**

- Kdo z nedbalosti **způsobí ublížení na zdraví nejméně dvou osob** proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody **až na tři léta**

§ 150 TZ Neposkytnutí pomoci

Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Nutná obrana

- Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem, není trestným činem.
- K nutné obraně je oprávněn kdokoli, i když útok nesměřuje proti němu samotnému. Obrana musí směřovat vždy proti útočníkovi, tím se podstatně liší od krajní nouze.
- O nutnou obranu nejde, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Krajní nouze

- Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, není trestným činem.
- Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak
- anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

Při hodnocení je třeba brát v úvahu jen ty možnosti subjektu, kterými lze nebezpečí odvrátit včas

Povinná mlčenlivost

- Platí pro všechny zdravotnické pracovníky a jiné odborné pracovníky v souvislosti s výkonem jejich povolání včetně studentů a dalších osob vykonávajících činnost na základě jiných právních předpisů.
- Zbavení povinné mlčenlivosti pouze s prokazatelným souhlasem pacienta.
- Bez souhlasu pacienta lze poskytovat údaje jiným subjektům pouze v případě, že právní předpis stanoví oznamovací povinnost (§ 367 a § 368 trestního zákona), nepřekažení a neoznámení trestného činu)
- Porušením povinné mlčenlivosti je **trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji**

Nepřekážení trestného činu (§ 367 trestního zákoníku)

- Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že někdo připravuje nebo páchá některý z vyjmenovaných trestných činů, a trestný čin nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na 3 léta.
- Jedná se např. o trestný čin vraždy, zabití, těžkého ublížení na zdraví, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení, obchodování s lidmi, zbavení osobní svobody, loupeže, vydírání, znásilnění, pohlavního zneužití, zneužití dítěte k výrobě pornografie, týrání svěřené osoby, některých závažných majetkových a hospodářských trestných činů aj.
- V případě některých trestných činů, není uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání důvodem pro beztrestnost, např. v případě trestného činu vlastizrady, rozvracení republiky, teroristického útoku, vyzvědačství, útoku proti lidskosti aj.
- **Překazít trestný čin lze např. jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.**

Neoznámení trestného činu (§ 368 trestního zákoníku)

- Kdo se **hodnověrným způsobem dozví, že byl spáchán některý z vyjmenovaných trestných činů, a trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, bude potrestán odnětím svobody až na 3 léta.**
- Jedná se např. o trestný čin vraždy, zabití, těžkého ublížení na zdraví, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení, obchodování s lidmi, **zbavení osobní svobody**, zneužití dítěte k výrobě pornografie, **týrání svěřené osoby**, některých závažných hospodářských trestných činů aj.
- **Oznamovací povinnost vzniká i v případě, kdy oznamovatel nezná pachatele, který trestný čin spáchal.**

Oznamovací povinnost nemá pouze **advokát** nebo jeho zaměstnanec, který se o spáchání trestného činu dozvěděl v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe, a **duchovní registrované církve** a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu s výkonem zpovědního tajemství.

Neoznámení tohoto činu není trestné, nemohl-li pachatel oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.

§ 180 Tr. Z. Neoprávněné nakládání s osobními údaji

- (1) Kdo, byť i z nedbalosti, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají, bude potrestán **odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti**.
- (2) **Stejně bude potrestán, kdo, byť i z nedbalosti, poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají.**

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsah

Poskytování údajů policii ČR bez souhlasu pacienta

- Jde-li o trestný čin, který podléhá oznamovací povinnosti nebo povinnosti překazit trestný čin
- V případě **vyhlášení celostátního pátrání poskytnout informace o době a místě poskytnutí zdravotních služeb takovéto osobě bez sdělení zdravotního stavu** (písemný dotaz policie založit do zdravotnické dokumentace)
- **V ostatních případech v trestním řízení pouze s písemným souhlasem soudce** (souhlas založit do zdravotnické dokumentace)

Předání originálu zdravotnické dokumentace PČR

Policie jako taková nemá na to právo.

- V případě, že tak učiní s odkazem na zajištění věci důležité pro trestní řízení podle trestního řádu, pak se podřídí (možný přezkum tohoto postupu nadřízeným orgánem nebo GIBS)
- Pokud ustanoví soudního znalce, umožnit mu nahlédnutí do originálu dokumentace a pořízení kopie.

Podání vysvětlení týkající se péče o konkrétního pacienta nebo konkrétní situace

- Pokud jde o žijícího pacienta, je třeba, aby policie doložila jeho písemný souhlas s poskytnutím informací, které jinak podléhají povinné mlčenlivosti.
- V případě předvedení zdravotnického pracovníka k podání vysvětlení na policejní služebnu, má tento **právo na účast svého právního zástupce** a není povinen vypovídat, pokud by výpovědí porušil povinnou mlčenlivost nebo způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké

Policie je povinna trestní oznámení prověřit, pokud oznamovatel tvrdí, že chybným postupem byla způsobena pacientovi újma na zdraví nebo smrt.

Zpravidla si vyžádá znalecký posudek

Na základě jeho výsledku pak může být zahájeno trestní stíhání. Pokud nedošlo k odbornému pochybení, policejní orgán trestní oznámení odloží usnesením. (poškozený může podat stížnost, o které rozhoduje státní zástupce.

Na základě nálezu ústavního soudu, měl by policejní orgán umožnit přístup do trestního spisu osobě proti níž bylo trestní stíhání zastaveno (v zákoně tato povinnost stanovena není)

Pokud není dovozena příčinná souvislost mezi profesním pochybením a újmou na zdraví či smrtí, policejní orgán, státní zástupce nebo soud předat věc k vyřešení profesní komoře.

Znalecký posudek

- Policie si vyžádá znalecký posudek (znalec nemusí mít medicínskou kvalifikaci v oboru, kterého se případ týká)
- V takovém případě je třeba se ohradit a obstarat si vlastní znalecký posudek, který poukáže na případné rozpory a nepřesnosti – ten je pro účely soudního řízení považován za listinný důkaz. Lze požádat o jeho zpracování oborovou komisí ČLK. Posudek je poskytnut bezplatně.
- V případě soudního jednání je vhodné žádat, aby soud si vyžádal tzv. revizní posudek – ten zpracovává subjekt s příslušnou kvalifikací

Jak postupovat v případě předvolání

- Rozhodně se předem připravit, nespoléhat na to, že řeknu vše až na místě spatra
- Vše k případu si v klidu sepsat a to buď nadiktovat vyšetřovateli nebo mu dát psaný text s tím, aby ho vložil do protokolu o výsledku
- Rozhodně nespoléhat na to, co vyšetřovatel napíše podle výsledku do protokolu – mohou být pak pochybnosti v neprospěch toho, kdo vypovídá či podává vysvětlení
- Protokol před podepsáním řádně přečíst a v případě nesouhlasu s textem nepodepisovat a trvat na vlastní formulaci a teprve po opravě textu podepsat!
- Podle závažnosti případu vzít s sebou advokáta

Postup při zahájení trestního stíhání

- Pokud se obviněný domnívá, že trestní stíhání bylo zahájeno neprávem, je třeba **podat stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Lhůta je 3 denní.**
- Podat tzv. **blanketní stížnost**. Stručné oznámení, že podávám tímto stížnost, kterou dodatečně (lhůtu si obviněný stanoví sám) vše písemně odůvodním. Je vhodné využít obhájce.
- Pokud by obviněný nepodal stížnost, pak by v případě zproštění obžaloby neměl nárok na náhradu škody včetně nemajetkové újmy.

Trestní stíhání je zahájeno, obviněný vinu uznává, či ji může těžko vyvrátit

Pokus o odklon od trestního stíhání a odsouzení.

- **Narovnání mezi poškozeným a obviněným** prostřednictvím pojišťovny. Doporučuje se kromě pojistky ještě poskytnout poškozenému nebo pozůstalým další finanční kompenzaci.
- **Pokusit se uzavřít dohodu mezi státním zastupitelstvím a obhajobou o vině a trestu** a dohodnout řešení přijatelné pro obě strany. Přestože obviněný svou vinu nepopírá, je vhodné **uvést všechny polehčující okolnosti.**

Trestní příkaz

- Pokud soud má za to, že případ je jasný, především s ohledem na důkazní situaci, nenařídí hlavní líčení, ale vydá **trestní příkaz**.
- **Trestním příkazem se obviněný odsuzuje**
- Trestní příkaz je doručen obviněnému do vlastních rukou.
- **Proti trestnímu příkazu lze podat do 8 dnů od doručení odpor** (stačí jedna věta, že proti trestnímu příkazu podávám odpor) a **soud musí nařídít hlavní líčení**.
- **V případě, že odpor není podán, nabude trestní příkaz právní moci a není možný opravný prostředek.**

Hlavní líčení

- **Předem si připravit jak obhajobu, tak závěrečnou řeč.**
- **Nespoléhat na vlastní schopnosti, vyplatí se mít advokáta, který má zkušenosti v této problematice.**

Opravné prostředky v případě odsouzení

Odvolání Rozsudek nenabude právní moci. O odvolání zpravidla rozhoduje 3 členný senát krajského soudu. Pokud odvolání nevyhoví, rozsudek nabude právní moci.

V případě zamítnutí prostřednictvím advokáta podat **dovolání k Nejvyššímu soudu ČR**. Pokud dovolání vyhoví, rozsudek zruší a zaujme stanovisko závazné pro obecné soudy.

Prostřednictvím advokáta podat **stížnost k Ústavnímu soudu ČR**. Stěžovatel musí dovodit, že chybným soudním postupem (vč. Nejvyššího soudu) byla dotčena jeho ústavní práva nebo ústavní pořádek ČR

Stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva

Zastavení trestního stíhání

- Trestní stíhání má právo zastavit státní zástupce, kdykoliv v průběhu vyšetřování, pokud dospěje k závěru, že nebyla naplněna skutková podstata trestného činu.
- **Trestní stíhání je zastaveno usnesením**
- Proti usnesení může poškozený podat stížnost.
- **Zastavení trestního stíhání vždy podléhá přezkumu Nejvyššího státního zastupitelství (lhůta je tříměsíční)**

Bezdůvodné trestní stíhání

- Právo na náhradu škody a nemajetkové újmy v případě, že:
- Trestní stíhání skončilo pravomocným zproštěním obžaloby nebo pravomocným zastavením trestního stíhání,
- Je třeba uplatnit u ministerstva spravedlnosti do 6ti měsíců od pravomocného zproštění nebo zastavení. Ministerstvo obvykle hradí náklady na právní zastoupení podle advokátního tarifu a přiměřené náklady na znalecký posudek.
- Nemajetkovou újmu obvykle nehradí. Pokud v zákonné lhůtě o ní nerozhodne nebo ji odmítne, pak žaloba proti ČR (ministerstvu spravedlnosti). Příslušný je Obvodní soud pro Prahu 2

Právní ochrana zdravotníků

- Neexistuje speciální zákon poskytující ochranu zdravotníkům
- Fyzický útok na zdravotnického pracovníka při výkonu jeho služby nebo povolání není podle našeho právního řádu hodnocen stejně jako útok proti úřední osobě (*např. prezident, poslanci, senátoři, soudci, státní zástupci, policisté, exekutoři, notáři, ale i strážci přírody, lesní nebo myslivecká a rybářská stráž*)
- Pouze v případě závažných trestných činů jako pachatel vraždy, ublížení na zdraví nebo nebezpečného vyhrožování, kterého se dopustil vůči zdravotníkovi ve službě bude potrestán stejnou trestní sazbou jaká je stanovena v případě, že by se takového jednání dopustil vůči úřední osobě

Trestné činy proti zdravotnickým pracovníkům

Trestný čin nebezpečného vyhrožování § 353 Tr. Z.

- 1) Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1**
 - a) jako člen organizované skupiny,
 - b) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
 - c) se zbraní,
 - d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo
 - e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.**

Trestný čin nebezpečného pronásledování § 354 Tr. Z.

1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.

Trestný čin výtržnictví § 358 Tr. Z.

(1) Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že **napadne jiného**, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu, průběh nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odst. 1

a) opětovně, nebo

b) jako člen organizované skupiny.

Trestný čin vydírání § 175 Tr. Z.

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.

2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odst. 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,

c) spáchá-li takový čin se zbraní,

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,

(3) Odnětím svobody **na pět až dvanáct let** bude pachatel potrestán,

a) **způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,**

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu financování terorismu § 312d) nebo vyhrožování teroristickým trestným činem § 312f), nebo

c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody **na osm až šestnáct let** bude pachatel potrestán, **způsobí-li** činem uvedeným v odst. 1 **smrt.**

(5) **Příprava je trestná.**

V případě, že dojde k fyzickému útoku, který sám o sobě nezanechá ublížení na zdraví, je třeba hodnotit, zda se nejedná o pokus o ublížení na zdraví. Tedy jednání, které bezprostředně směřovalo ke způsobení ublížení na zdraví. Např. pěstní útok proti obličeji.

Řešení problémů s agresivními pacienty policií ČR

- Každý občan (tedy i zdravotnický pracovník) má právo vyžádat si pomoc policie, nejen pokud byl spáchán trestný čin či přešůpek, ale i pokud hrozí spáchání trestného činu.
- Dle §2 z. č. 273/2008 Sb., o policii ČR **má policie povinnost preventivně předcházet páchání trestných činů, nikoliv čekat až k trestnému činu dojde a pak zakročít.**
- V případě, že se policista vymlouvá, že nemůže nic dělat, když zatím k ničemu nedošlo, je třeba ho upozornit na výše uvedené právní ustanovení.

Pokud přesto odmítne vyslat na místo hlídku je vhodné:

- 1) Zavolat na 158
- 2) dát telefon na hlasitý poslech a mít přítomného alespoň jednoho svědka
- 4) spojit se s vedoucím operačního střediska (operačním důstojníkem)
- 5) vylíčit mu situaci a poukázat na povinnost dle §2 z. č. 273/2008 Sb., o policii ČR
- 6) policista nechce mít problémy a zpravidla vyhoví.

Někdy stačí sdělit policistovi na obvodním oddělení sdělit, že se obrátíte na operačního důstojníka a ten bude raději jednat.

V případě, že by operační důstojník odmítl spolupráci, je vhodné podat stížnost řediteli Krajské policie, popř. GIPS. Policista by se mohl dopustit trestného činu maření úkolu úřední osoby z nedbalosti (§30 tr. z. sankce trest odnětí svobody až na 1 rok nebo zákaz činnosti)

V případě méně závažných deliktů ,např. hluk, kouření v prostorách zdravotnického zařízení, postačí povolat městskou policii.

V ostatních případech pak policii ČR.

V případě, že již došlo k trestnému činu (násilí, ohrožování, vydírání...), požádat, aby se na místo dostavila výjezdová skupina Služby kriminální policie a vyšetřování

Osoby pod vlivem alkoholu či návykové látky

- V případě osob, které nekontrolují své jednání, ohrožují sebe, nebo své okolí, majetek, nebo veřejný pořádek lze rozhodnout o jejich umístění v záchytné stanici.
- Při převozu lze vyžádat doprovod policie.
- Je třeba předchozí souhlas lékaře záchytné stanice.
- Umístění max. na 24 hodin
- Do záchytné stanice nelze umístit
- Osobu v bezvědomí
- Osoba masivně krvácí
- Má neošetřená zranění
- Ohrožení života selháním základních životních funkcí
- Osoba potřebuje zdravotní služby, které záchytná stanice nemůže poskytnout
- Osoba mladší 15 let

**Děkuji vám za
pozornost**

dbru@centrum.cz